

Kortere anmeldelser

ALMINDELIG HISTORIE

LENNART LUNDMARK: *Tidens gång & tidens värde*. Stockholm, Författerförlaget Fischer & Rye 1989. – 208 s. sv.kr.ca. 170.

Tiden er det mest ejendommelige fænomen, der findes – hvis den da findes. Tiden går, eller den løber; nogle slår den ihjel, mens andre bruger den til noget, men der er endnu ingen, der har konstateret, om den findes.

Det gør docent ved Umeå universitet Lennart Lundmark da heller ikke i sin bog »Tidens gång & tidens värde«, men han gør det, der er mere nyttigt ud fra en historikers synspunkt, idet han giver en fremstilling af forholdet mellem tidsopfattelse og samfund. Lundmark skriver altså netop ikke om begrebet »tid«, men om de skiftende måder, som mennesker i tidens løb har opfattet tiden på, og om deres samspil med samfundsorganisationen.

Det originale i Lennart Lundmarks fremstilling af sit emne består i en skelnen mellem det, som Lundmark kalder det kvantitative og det kvalitative tidsaspekt. Det kvantitative tidsaspekt består i den opfattelse, at tiden er en målelig ressource i forbindelse med praktisk handling. Dette aspekt udtrykkes i talemåder som »jeg har ikke tid« eller »at sløse med tiden«. Det er et aspekt af tiden, der spiller en stor rolle i et industrialiseret samfund, hvor produktion og kommunikation er afgørende, og hvor tid er penge og dermed har værdi.

Det kvalitative tidsaspekt gælder forskellige holdninger til fortid, nutid og fremtid og forskellige måder, hvorpå tidsfaserne forbindes med hinanden som udgangspunkt for samfundsopfattelse og kulturel orientering. Dette aspekt udtrykkes f.eks. i periodiseringen (antik, middelalder, renaissance, nyere tid) og i talemåder som »tidens ånd« eller »tidens tegn«.

Denne skelnen mellem det kvantitative og det kvalitative tidsaspekt svarer således til henholdsvis tiden som en matematisk størrelse og til tiden som et middel til karakteristik og forklaring i de humanistiske videnskaber, og de to begreber anvendes af Lennart Lundmark som et par analyseredskaber, der gør fremstillingen meget klar og veldisponeret. Forfatteren viser, hvordan de to tidsaspekter griber ind i hinanden, og kan derved give en interessant analyse af mange samfundsfænomener, herunder et så tilsyneladende enkelt fænomen som indførelse af sommertid og de forskellige interesser, der knytter sig til det.

I et særligt kapitel behandles de problemer i relation til tiden, der opstår, når man skal skaffe sig kundskaber om det fortidige, problemer som: »Findes det fortidige?« »Konstruktion og realisme«, »Subjektet i historien« og »Tid og sandhed«.

Problemerne er klart fremstillede, men det er på den anden side også her, der kan blive anledning til diskussion med forfatteren eller til en beklagelse af, at visse

problemer ikke er behandlet. Hvad det sidste angår således spørgsmålet om forholdet mellem sprog og historisk virkelighed og spørgsmålet om, hvad en begivenhed egentlig er. Forholder det sig f.eks. sådan, at en begivenhed først er en begivenhed, når den er fortalt?

Alt i alt er der imidlertid tale om en bog, der giver en udmærket indføring i de emner, som forfatteren kommer ind på i kraft af den bevidste afgrænsning af tidsproblematikken til at dreje sig om skiftende forestillinger om tiden og deres samspil med de skiftende samfundsformationer.

Kai Aalbæk-Nielsen

SVEIN TORE GJØNNES: Norsk historisk bibliografi 1916-1945. Universitetsbiblioteket i Oslo. Skrifter 16. Oslo, Universitetsbiblioteket, 1988. 470s. Pris 550Nkr.

Denne nyttige selektive bibliografi er udarbejdet på baggrund af *Bibliografi til Norges historie*, der udkom som årlige tillæg til (Norsk) Historisk tidsskrift, men den er alligevel et selvstændigt værk. Mængden af indførsler er faldet fra de ca. 23.000, som en direkte kumulering ville give, til 4563. Dette er for det første sket ved, at visse emner slet ikke er medtaget. Det gælder især topografi, egentlig personalhistorie og dele af kulturhistorien, som litteratur-, kunst- og sproghistorie. I forordet er der ganske praktisk henvisninger til andre bibliografier, der mere eller mindre dækker de udeladte emner.

For det andet er der foretaget en selektiv udvælgelse af den resterende stofmængde. Det fremgår ikke fuldstændigt, hvad kriterierne for selektionen har været. Der er ikke tale om mekanisk at skære de korteste artikler fra, det ser snarere ud til, at en hel del stof, der primært har lokal interesse, selv om det omhandler f.eks. økonomisk historie, nu er udeladt. Man kan f.eks. finde norske fagforeningers historie, men ikke de lokale afdelingers. Generelt optager den *politiske* historie meget plads (ca. halvdelen), uden at man dog kan sige, at de øvrige emner er underforsynet.

Manglen på anmeldelser er derimod følelig. Man skal lede for overhovedet at finde anmeldelser. Selv i de ret få tilfælde, hvor *Bibliografi til Norges historie* har medtaget anmeldelser, er de ikke altid, eller kun delvis medtaget i NHB. Undertiden er der dog medtaget andre anmeldelser. Set fra et brugersynspunkt er dette en svaghed ved bibliografien.

Der er fine registre, både et forfatterregister og et kombineret emne-, person- og stedregister. Systematikken virker velkendt, og ligner da også i meget Dansk historisk Bibliografi's. Inden for de enkelte grupper er indførslerne ordnet alfabetisk efter forfatter; en sådan ordning er nok den eneste en computer kan finde ud af, og det betyder heller ikke noget, så længe de enkelte systematiske grupper ikke bliver for store.

En sammenligning med Henry Bruun: Dansk historisk Bibliografi 1913-1942 er selvfølgelig nærliggende, men ikke rimelig. For næsten samme tidsrum har Henry Bruun samlet over 50.000 indførsler og et utal af anmeldelser, og det alene viser, at en direkte sammenligning ikke er mulig. HB kom så nær på en udtømmende bibliografi, som det er menneskeligt muligt, mens Gjønnes bevidst